

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ  
ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА ДО ОРГАНІЗАЦІЇ  
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ**

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ  
ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ТА ДО ОРГАНІЗАЦІЇ  
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ**

**З обов'язкової освітньої компоненти**

**«ПСИХОЛОГІЯ ОСОБИСТОСТІ»**

*для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за  
спеціальністю С4 Психологія*

**Житомир  
2026**

**УДК 159.923(072)**

**М 52**

*Рекомендовано до друку Вченою Радою Житомирського державного університету  
імені Івана Франка  
(протокол №3 від 30.01.2026 р.)*

**Рецензенти:**

**Аврамчук О.С.** – доктор психологічних наук, доцент кафедри клінічної психології Українського Католицького Університету

**Шепельова М.В.** – кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник лабораторії психології творчості Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України

**Стахова О.О.** – кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології, логопедії та інклюзивної освіти Житомирського державного університету імені Івана Франка

**М 52** Методичні рекомендації до практичних занять та до організації самостійної роботи з обов'язкової освітньої компоненти «Психологія особистості» / Уклад.: І.С. Загурська, О.М. Савиченко, К.А. Кротюк. – Вид. 2-ге, допов. і перероб. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2026. 35 с.

Методичні рекомендації до практичних занять та до організації самостійної роботи з обов'язкової освітньої компоненти «Психологія особистості» розроблені для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю С4 Психологія та відповідають освітньо-професійній програмі Психологія.

Змістове наповнення методичних рекомендацій узгоджується із переліком необхідних загальних та спеціальних компетентностей, а також програмних результатів навчання. Матеріал поділений на два модуля, які містять плани практичних занять та завдання до них; вказано рекомендовану основну та додаткову літературу.

У методичних рекомендаціях окреслено критерії оцінювання завдань на практичних заняттях, критерії оцінювання модульних контрольних робіт та критерії оцінювання екзаменаційної роботи. Додатки містять організаційні рекомендації до написання звіту за результатами виконання професійно-орієнтованого завдання.

**УДК 159.923(072)**

© Житомирський державний університет  
імені Івана Франка, 2026

## ЗМІСТ

Пояснювальна записка. . . . .	5
Методичні рекомендації до організації самостійної роботи.....	6
Критерії оцінювання завдань на практичних заняттях.....	8
Критерії оцінювання екзаменаційної роботи.....	9
Структура освітньої компоненти.....	10
<b>Модуль 1.</b> Вступ до дисципліни. Психодинамічний, Гуманістичний та екзистенціальний напрямки у персонології.....	11
Завдання до підсумкової модульної контрольної роботи №1.....	19
Відпрацювання пропущених занять у модулі 1.....	20
<b>Модуль 2.</b> Біхевіоральний та диспозиційний напрямки у персонології. ....	21
Завдання до підсумкової модульної контрольної роботи №2.....	27
Відпрацювання пропущених занять у модулі 2.....	28
Вимоги до екзамену.....	29
Список рекомендованих джерел та літератури.....	31
<b>Додатки</b> .....	33
Додаток 1. Вимоги до оформлення звіту за результатами виконання професійно-орієнтованого завдання .....	33

## ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

**Мета вивчення освітньої компоненти:** ознайомлення студентів з основними положеннями психологічних теорій особистості.

**Основними завданнями вивчення освітньої компоненти є:**

1. Надати студентам інформацію щодо дотримання правил академічної доброчесності у процесі навчання та виконання усіх видів навчальних завдань.
2. Ознайомлення із загальними підходами до вивчення теорій особистості.
3. Ознайомлення із основними положеннями та сферами застосування глибокої психології
4. Ознайомлення з поглядами на поведінку людини представників гуманістичного та екзистенціального напрямків. Ознайомлення з основними положеннями та дослідження, які проводились в когнітивному та соціально-когнітивному напрямку.
5. Ознайомлення з основними психологічними школами у вітчизняній та зарубіжній психології.

### **2.3 Компетентності та програмні результати навчання:**

#### *Компетентності*

Змістовно освітня компонента спрямована на формування здобувачами вищої освіти здатності розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК5. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 9. Здатність працювати в команді.

СК 1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

СК 4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

#### *Програмні результати навчання*

ПР 1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПР 2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПР 3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

ПР 4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.

ПР 10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.

ПР 15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

## МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота є невід'ємною складовою вивчення навчальної дисципліни. Вона здійснюється за такими напрямками:

- підготовка теоретичних питань до практичних занять;
- опрацювання основних понять;
- виконання завдань до самостійної роботи;
- підготовка до підсумкових модульних робіт;
- підготовка до екзамену.

**Підготовка теоретичних питань до практичних занять** передбачає опрацювання питань теми практичного заняття. Ці питання могли як розглядати під час лекції, так і вноситися на самостійне опрацювання.

*Алгоритм підготовки.*

- Визначте питання для підготовки (Ви маєте розглянути усі питання, зазначені у плані практичного заняття).
- Візьміть у бібліотеці університету джерела, зазначені у списку основної літератури до заняття. При підборі літератури Ви можете користуватися бібліотечними каталогами (алфавітним, предметним або систематичним).
- Визначте розділи (теми або параграфи), у яких розкрито питання практичного заняття.
- Прочитайте ці розділи.
- Складіть план (простий або складний) відповіді на кожне питання.
- Визначте основні поняття, які Ви маєте засвоїти.
- Проаналізуйте, як опрацьований матеріал пов'язаний з іншими питаннями теми.
- Для кращого засвоєння та запам'ятовування матеріалу складіть короткий конспект, схеми, таблиці або графіки щодо прочитаного матеріалу.
- Визначте проблеми в опрацьованому матеріалі, які Ви недостатньо зрозуміли. З цими питаннями Ви можете звернутися на консультацію до викладача.
- Перевірте, як Ви засвоїли опрацьовані питання. Ви можете це зробити, відповівши на контрольні питання до тем практичних занять.

**Виконання завдань до самостійної роботи** має на меті вироблення умінь, необхідних для вирішення професійних завдань.

*Алгоритм виконання*

- Ознайомтеся з вимогами до самостійних завдань.
- Ознайомтеся зі змістом самостійного завдання.
- Визначте, чи доводилося Вам виконувати подібні завдання.
- Проаналізуйте теоретичний матеріал, необхідний для виконання самостійного завдання.
- Визначте питання, на які Ви не можете дати відповіді самостійно, зверніться за консультацією до викладача.
- Конкретизуйте завдання, які Ви маєте вирішити в ході виконання самостійного завдання.
- Проаналізуйте, чи всі поставлені завдання Ви виконали.
- Внесіть, за потреби, корективи до виконаного завдання.
- Оформіть завдання відповідно до вимог.
- Здайте завдання викладачу у зазначений термін.

**Підготовка до модульної контрольної роботи (МКР) та екзамену** має на меті узагальнення та систематизацію знань з окремого модуля або дисципліни у цілому.

### *Алгоритм виконання*

- Ознайомтеся з переліком питань та завдань до МКР та екзамену.
- Підберіть підручники, інструктивно-методичні матеріали або іншу довідкову навчальну літературу, необхідну для підготовки (її перелік Ви можете знайти в робочій програмі або методичних рекомендаціях).
- Перегляньте зміст кожного питання, користуючись власними конспектами або підручниками.
- Визначте рівень знань з кожного питання.
- Визначте питання, які потребують ретельнішої підготовки (опрацювання додаткової літератури, складання конспектів, схем, виконання окремих завдань тощо). З цією метою зверніться до алгоритму підготовки теоретичних питань до практичних занять.

**Примітка:** якщо ви маєте труднощі у підготовці окремих теоретичних питань або виконанні практичних завдань, ви можете звернутися за консультацією до викладача. Час проведення консультацій зазначений у графіку проведення консультацій (кафедра соціальної та практичної психології).

## Критерії оцінювання завдань на практичних заняттях

Оцінка	<b>Вимоги до знань, умінь та навичок студентів. Досягнення програмних результатів навчання</b>
<b>Тестові завдання (max – 50 балів)</b>	
10 балів	Правильна відповідь на кожне тестове завдання
0 балів	Неправильна відповідь на тестове завдання
<b>Теоретичне питання, опрацювання першоджерел, участь у груповій роботі (max – 50 балів)</b>	
0-12 балів	Несвідоме, механічне відтворення матеріалу зі значними помилками та прогалинами; судження необґрунтовані; недостатньо проявляється самостійність мислення. Відповідь містить стилістичні та граматичні помилки.
13-24 балів	Свідоме відтворення матеріалу з незначними помилками; дещо порушено логічність та послідовність викладу; недостатньо проявляється самостійність мислення. Відповідь стилістично правильна, містить незначні граматичні помилки.
25-36 бали	Свідоме і повне відтворення матеріалу з деякими неточностями у другорядному матеріалі; виклад матеріалу достатньо обґрунтований, дещо порушено послідовність викладу. Відповідь стилістично та граматично правильна.
37-50 балів	Виклад матеріалу обґрунтований, логічний, переконливий. Відповідь містить власні приклади, що свідчить про творче застосування матеріалу. Відповідь стилістично та граматично правильна.

## Критерії оцінювання екзаменаційної роботи

Оцінка	<b>Вимоги до знань, умінь та навичок студентів. Досягнення програмних результатів навчання</b>
<b>Тестові завдання (max – 50 балів)</b>	
10 балів	Правильна відповідь на кожне тестове завдання
0 балів	Неправильна відповідь на тестове завдання
<b>Теоретичне завдання</b> (передбачає вміння виокремлювати та пояснювати основні положення теорій особистості; вміння співвідносити теоретичні положення теорій особистості із їх практичним застосуванням у майбутній професійній діяльності; вміння виокремлювати ті положення теорій особистості, які потребують доказовості) <b>(max – 50 балів)</b>	
0-12 балів	Основні положення теорії описані лише частково; не виокремлені ті положення теорії, які можна використати у практичній роботі психолога, відсутні приклади; критичний аналіз теорії (виокремлення тих положень теорії, які потребують доказовості) відсутній. Відповідь містить стилістичні та граматичні помилки.
13-24 балів	Загалом описані основні положення теорії; частково виокремлені ті положення теорії, які можна використати у практичній роботі психолога, відсутні приклади; критичний аналіз теорії (виокремлення тих положень теорії, які потребують доказовості) відсутній. Відсутні стилістичні та граматичні помилки.
25-36 бали	Загалом описані основні положення теорії; виокремлені ті положення теорії, які можна використати у практичній роботі психолога, наведені приклади; частково представлений критичний аналіз теорії (виокремлення тих положень теорії, які потребують доказовості). Відсутні стилістичні та граматичні помилки.
37-50 балів	У повній мірі описані основні положення теорії; виокремлені ті положення теорії, які можна використати у практичній роботі психолога, наведені приклади; на належному рівні представлений критичний аналіз теорії (виокремлення тих положень теорії, які потребують доказовості). Відсутні стилістичні та граматичні помилки.

## Структура освітньої компоненти

Назви тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	У тому числі						У тому числі					
	Всього	Лекції	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні заняття	Самостійна робота	Всього	Лекції	Практичні	Лабораторні	Індивідуальні заняття	Самостійна робота
<b>Модуль I. ВСТУП ДО ДИСЦИПЛІНИ. ПСИХОДИНАМІЧНИЙ, ГУМАНІСТИЧНИЙ ТА ЕКЗИСТЕНЦІАЛЬНИЙ НАПРЯМКИ У ПЕРСОНОЛОГІЇ</b>												
Тема 1. Психологія особистості: Вступ до дисципліни.	6	2	2			2	12	1	1			10
Тема 2. Психодинамічний напрямок у персонології. Класичний психоаналіз 3. Фрейда	12	4	4			4	12	1	1			10
Тема 3. Неофрейдистські теорії особистості	15	4	4			7	16	2	1			13
Тема 4. Гуманістичні та екзистенціальні теорії	27	4	4			19	17		1			16
<b>Разом за модулем 1</b>	<b>60</b>	<b>14</b>	<b>14</b>			<b>32</b>	<b>60</b>	<b>4</b>	<b>4</b>			<b>52</b>
<b>Модуль II. БІХЕВІОРАЛЬНИЙ ТА ДИСПОЗИЦІЙНИЙ НАПРЯМКИ У ПЕРСОНОЛОГІЇ.</b>												
Тема 5. Біхевіоральний, когнітивний та соціально-когнітивний напрямки у персонології	27	6	6			15	27	2	2			23
Тема 6. Диспозиційний напрямок у психології особистості	17	4	4			9	15					15
Тема 7. Порівняльний аналіз теорій особистості	16	2	4			10	18					18
<b>Разом за модулем 2</b>	<b>60</b>	<b>12</b>	<b>14</b>			<b>34</b>	<b>60</b>	<b>2</b>	<b>2</b>			<b>56</b>
<b>Усього годин</b>	<b>120</b>	<b>26</b>	<b>28</b>	<b>-</b>		<b>66</b>	<b>120</b>	<b>6</b>	<b>6</b>	<b>-</b>		<b>108</b>

---

---

**Модуль 1. ВСТУП ДО ДИСЦИПЛІНИ. ПСИХОДИНАМІЧНИЙ,  
ГУМАНІСТИЧНИЙ ТА ЕКЗИСТЕНЦІАЛЬНИЙ НАПРЯМКИ У ПЕРСОНОЛОГІЇ**

---

---

**ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ**

**ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №1**

**Тема. ПСИХОЛОГІЯ ОСОБИСТОСТІ: ВСТУП ДО ДИСЦИПЛІНИ.**

**Мета:** ознайомити студентів із загальними характеристиками теорій особистості

**Професійна спрямованість:**

ПР 1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПР 2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

*План:*

1. Загальні характеристики та компоненти теорій особистості.
2. Критерії оцінки теорій особистості.
3. Основні положення, що стосуються природи людини.

<b>Основні поняття</b>	<i>Структура особистості, мотивація, розвиток особистості, психопатологія, психічне здоров'я, верифікованість, евристична цінність, внутрішня узгодженість, економність, широта охоплення, функціональна значимість, особистість, свобода – детермінізм, раціональність – ірраціональність, холізм – елементалізм, конституціоналізм – інвайронменталізм, змінюваність – незмінюваність, суб'єктивність – об'єктивність, проактивність – реактивність, гомеостаз – гетеростаз, пізнаваність – непізнаваність, теорія, теорія особистості</i>
----------------------------	----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------

**Завдання для самостійної роботи**

- опрацюйте теоретичні питання
- опрацюйте основні поняття

**Опрацюйте першоджерела:**

- Холл К., Ліндсей Г. Що таке особистість? Заброцький М.М., Савиченко О.М., Тичина І.М. *Психологія особистості: навчальний посібник*. Житомир, 2014. С. 6-12.
- Мадді Сальваторе Р. Особистість та персонологія. Заброцький М.М., Савиченко О.М., Тичина І.М. *Психологія особистості: навчальний посібник*. Житомир, 2014. С.12-18.

**Оцінювання**

<b>Види роботи</b>	<b>Критерії оцінювання</b>
Тестові завдання	50 балів
Усна відповідь (обговорення теоретичних питань, першоджерел, участь у груповій роботі)	50 балів

## Література

### Основна література

1. Заброцький, М.М. Психологія особистості [Текст] : навч. посіб. для вищ. навч. закл. / М.М. Заброцький, О. М. Савиченко, І. М. Тичина ; [рец.: С. Д. Максименко, Ю. М. Швалб] ; М-во освіти і науки України, Житомир. держ. ун-т ім. І. Франка. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2011. 276 с.
2. Мітіна С. Психологія особистості: навч. посіб. / С. Мітіна. Київ: Літера-Київ, 2020. 274 с.
3. Москалець В. Психологія особистості: навч. посіб. / Віктор Москалець. Київ: Центр навчальної літератури, 2017. 262 с.

### Додаткова література

1. Психологія особистості: Словник-довідник / За редакцією П.П. Горностая, Т.М. Титаренко. Київ: Рута, 2001. 320с.
2. Столяренко О. Б. Психологія особистості. Навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 280 с. URL: <https://filos.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/Psykholohia-osobystosti.-Stoliarenko-O.-V..pdf>

### Контрольні питання і завдання:

1. Виділіть загальні характеристики теорій особистості.
2. Опишіть компоненти та критерії оцінки теорій особистості.
3. Виділіть основні положення, що стосуються природи людини. Наведіть приклади.

## ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №2-3

### Тема. ПСИХОДИНАМІЧНИЙ НАПРЯМОК У ПЕРСОНОЛОГІЇ. КЛАСИЧНИЙ ПСИХОАНАЛІЗ З. ФРОЙДА

**Мета:** ознайомити студентів із психодинамічним напрямком у персонології

#### Професійна спрямованість:

ПР 1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПР 3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

ПР 10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.

ПР 15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

#### План:

1. Життєвий шлях З. Фрейда.
2. Основні положення теорії З.Фрейда:
  - ✓ рівні свідомості;
  - ✓ структура особистості за З. Фрейдом.
3. Захисні механізми в психоаналітичній теорії.

<b>Основні поняття</b>	<i>свідомість, підсвідоме, несвідоме, Ід, его, супер-его, комплекс кастрації, моральна тривога, невротична тривога, ерос, танатос, комплекс Едіпа, рефлексивна дія, первинний процес, вторинний процес, реалістична тривога</i>
<b>Біографічний словник</b>	<i>Зигмунд Фрейд</i>

### Завдання для самостійної роботи

- опрацюйте теоретичні питання

- опрацюйте основні поняття

**Опрацюйте першоджерело:**

- Фройд З. Друга лекція. Помилкові дії. Заброцький М.М., Савиченко О.М., Тичина І.М. *Психологія особистості: навчальний посібник*. Житомир, 2014. .С. 24-28.

б. **Виконайте індивідуальне завдання (завдання за бажанням):**

- складіть цитатник з висловів З. Фрейда, які характеризують основні положення його теорії, що стосуються природи людини.
- З. Фройд: Біографічний екскурс у фотознімках та цитатах.

**Оцінювання**

Види роботи	Критерії оцінювання
Тестові завдання	50 балів
Усна відповідь (обговорення теоретичних питань, першоджерел, участь у груповій роботі)	50 балів
Виконання індивідуального завдання за бажанням	додаткові 10 балів

**Література**

*Основна література*

1. Заброцький, М.М. Психологія особистості [Текст] : навч. посіб. для вищ. навч. закл. / М.М. Заброцький, О. М. Савиченко, І. М. Тичина ; [рец.: С. Д. Максименко, Ю. М. Швалб] ; М-во освіти і науки України, Житомир. держ. ун-т ім. І. Франка. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2011. 276 с.
2. Мітіна С. Психологія особистості: навч. посіб. / С. Мітіна. Київ: Літера-Київ, 2020. 274 с.
3. Москалець В. Психологія особистості: навч. посіб. / Віктор Москалець. Київ: Центр навчальної літератури, 2017. 262 с.
4. Титаренко Т. М. Сучасна психологія особистості [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Т. М. Титаренко. Київ: Каравела, 2013. 372 с.

*Додаткова література*

1. Актуальні проблеми психології [Текст] : зб. наук. пр. Т. 9 Ч. 4 Етнічна психологія. Історична психологія. Психолінгвістика / Ін-т психології ім. Г. С. Костюка АПН України. Київ : Інформаційно-аналітичне агентство, 2009. 460 с.
2. Варій М. Й. Психологія особистості [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / М. Й. Варій ; М-во освіти і науки України, Львів. держ. ун-т внутр. справ. Київ : Центр учб. л-ри, 2008. 591 с
3. Психологія особистості: Словник-довідник / За редакцією П.П. Горностая, Т.М. Титаренко. Київ: Рута, 2001. 320с.
4. Столяренко О. Б. Психологія особистості. Навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 280 с. URL: <https://filos.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/Psykholohia-osobystosti.-Stoliarenko-O.-B..pdf>

*Контрольні питання і завдання:*

1. Охарактеризуйте основні теоретичні засади психоаналітичної теорії особистості З. Фрейда.
2. Які захисні механізми виділяє З. Фройд? Наведіть приклади.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №4-5

**Тема. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ НЕОФРЕЙДИСТСЬКИХ ТЕОРІЙ ОСОБИСТОСТІ**

**Мета:** ознайомити студентів із загальнотеоретичними засадами неофрейдистських теорій особистості.

**Професійна спрямованість:**

ПР 2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПР 3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

ПР 4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.

ПР 10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.

*План:*

1. Індивідуальна психологія А. Адлера.
2. Аналітична психологія К. Юнга.
3. Гуманістичний психоаналіз Е. Фромма.
4. Соціокультурна теорія особистості К. Хорні.
5. Дитячий психоаналіз у роботах А. Фройд.
6. Епігенетична теорія Е. Еріксона.

<b>Основні поняття</b>	<i>аналітична психологія К. Юнга, душа, особисте несвідоме, колективне несвідоме, архетипи, інтроверсія, екстраверсія, еґо, маска, аніма, анімус, тінь, самість, мислення, почуття, відчуття, інтуїція, індивідуальна психологія А. Адлера, почуття неповноцінності, стиль життя, гуманістичний психоаналіз. Е. Фромма, механізми втечі, позитивна свобода, потреба в установленні зв'язку, потреба в подоланні, потреба в коренях, потреба в ідентичності, потреба в системі поглядів і відданості, рецептивний тип, експлуатуючий тип, накопичувальний тип, ринковий тип, продуктивний тип, соціокультурна, теорія особистості К. Хорні, базальна тривога, орієнтація до людей, орієнтація від людей, орієнтація проти людей, дитячий психоаналіз, епігенетична теорія Е. Еріксона, орально-сенсорна стадія, розвитку, м'язево-анальна стадія розвитку</i>
<b>Біографічний словник</b>	<i>Альфред Адлер, Карл Густав Юнг, Еріх Фромм, Карен Хорні</i>

**Завдання для самостійної роботи**

- опрацюйте теоретичні питання
- опрацюйте основні поняття

**Опрацюйте першоджерела:**

- Адлер А. Порятунком людства за допомогою психології. Заброцький М.М., Савиченко О.М., Тичина І.М. *Психологія особистості: навчальний посібник*. Житомир, 2014. С. 48-52.
- Юнг К. Поняття колективного несвідомого. Заброцький М.М., Савиченко О.М., Тичина І.М. *Психологія особистості: навчальний посібник*. Житомир, 2014. С. 53-61.
- Фромм Е. Індивід, його відособленість і подвійний характер свободи. Заброцький М.М., Савиченко О.М., Тичина І.М. *Психологія особистості: навчальний посібник*. Житомир, 2014. С. 62-70.
- Хорні К. Проблеми шлюбу. Заброцький М.М., Савиченко О.М., Тичина І.М.

*Психологія особистості: навчальний посібник.* Житомир, 2014. С. 71-79.

- Фройд А. Вступ до техніки дитячого психоаналізу. Заброцький М.М., Савиченко О.М., Тичина І.М. *Психологія особистості: навчальний посібник.* Житомир, 2014. С. 80-86.
- Еріксон Е. Життєвий цикл: епігенез ідентичності. Заброцький М.М., Савиченко О.М., Тичина І.М. *Психологія особистості: навчальний посібник.* Житомир, 2014. С. 87-92.

**Виконайте професійно-завдання (обов'язкове до виконання):**

Проаналізуйте біографію відомої особистості з точки зору неофрейдистських теорій особистості А. Адлера та К. Юнга (за бажанням можна використовувати також основні положення теорій Е. Фромма та К. Хорні). Інструкція до виконання завдання наведена в додатках.

**Оцінювання**

Види роботи	Критерії оцінювання
Тестові завдання	50 балів
Усна відповідь (обговорення теоретичних питань, першоджерел, участь у груповій роботі, обговорення основних етапів виконання професійно-орієнтованого завдання)	50 балів

**Література**

*Основна література*

1. Заброцький, М.М. Психологія особистості [Текст] : навч. посіб. для вищ. навч. закл. / М.М. Заброцький, О. М. Савиченко, І. М. Тичина ; [рец.: С. Д. Максименко, Ю. М. Швалб] ; М-во освіти і науки України, Житомир. держ. ун-т ім. І. Франка. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2011. 276 с.
2. Мітіна С. Психологія особистості: навч. посіб. / С. Мітіна. Київ: Літера-Київ, 2020. 274 с.
3. Москалець В. Психологія особистості: навч. посіб. / Віктор Москалець. Київ: Центр навчальної літератури, 2017. 262 с.
4. Титаренко Т. М. Сучасна психологія особистості [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Т. М. Титаренко. Київ: Каравела, 2013. 372 с.

*Додаткова література*

1. Актуальні проблеми психології [Текст] : зб. наук. пр. Т. 9 Ч. 4 Етнічна психологія. Історична психологія. Психолінгвістика / Ін-т психології ім. Г. С. Костюка АПН України. Київ : Інформаційно-аналітичне агентство, 2009. 460 с.
2. Варій, М. Й. Психологія особистості [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / М. Й. Варій ; М-во освіти і науки України, Львів. держ. ун-т внутр. справ. Київ : Центр учб. л-ри, 2008. 591 с
3. Психологія особистості: Словник-довідник / За редакцією П.П. Горностая, Т.М. Титаренко. Київ: Рута, 2001. 320с.
4. Столяренко О. Б. Психологія особистості. Навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 280 с. URL: <https://filos.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/Psykholohia-osobystosti.-Stoliarenko-O.-B..pdf>

Контрольні питання і завдання:

1. Проаналізуйте основні теоретичні положення індивідуальної психології А. Адлера.
2. Проаналізуйте основні теоретичні положення аналітичної психології К. Юнга. Наведіть приклади архетипів.
3. Проаналізуйте основні теоретичні положення гуманістичного психоаналізу Е. Фромма.
4. Проаналізуйте основні теоретичні положення соціокультурної теорії особистості К. Хорні. Виділіть основні поняття жіночої психології за К. Хорні.
5. Охарактеризуйте особливості дитячого психоаналізу за А. Фройд.
6. Охарактеризуйте основні етапи розвитку особистості за Е. Еріксоном. Що таке нормальна та аномальні лінії розвитку особистості?

#### ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 6-7

#### Тема. ГУМАНІСТИЧНІ ТА ЕКЗИСТЕНЦІАЛЬНІ ТЕОРІЇ ОСОБИСТОСТІ

**Мета:** ознайомити студентів із загальнотеоретичними засадами гуманістичних та екзистенціальних теорій особистості.

#### Професійна спрямованість:

ПР 2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПР 10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.

ПР 15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

*План:*

1. Феноменологічна теорія особистості К. Роджерса.
2. Психодрама Я. Морено.
3. Теорія самоактуалізації А. Маслоу.
4. Логотерапія В. Франкла.

<b>Основні поняття</b>	<i>особистості К.Роджерса, терапія, центрована на людині, безумовна позитивна увага, зумовлена позитивна увага, повноцінно функціонуюча людина, відкритість переживанню, екзистенційний спосіб життя, організмична довіра, емпірична свобода, креативність, потреба в позитивній увазі, тенденція актуалізації, тенденція само актуалізації, Я-концепція, психодрама Я.Морено, логотерапія В.Франкла, теорія самоактуалізації А.Маслоу, ієрархія потреб, потреба в самоактуалізації, естетичні потреби, пізнавальні потреби, потреба у визнанні, потреба в належності і любові, потреба в безпеці та захисті, фізіологічні потреби, само актуалізація, самоактуалізована особистість, мотиви росту, дефіцитарні мотиви, дефіцитний спосіб життя, мета-спосіб життя, мета патологія</i>
------------------------	----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------

#### Завдання для самостійної роботи

- опрацюйте теоретичні питання
- опрацюйте основні поняття

#### Опрацюйте першоджерела:

- Роджерс К. Що означає ставати особистістю .Заброцький М.М., Савиченко О.М., Тичина І.М. *Психологія особистості: навчальний посібник*. Житомир, 2014. С. 94-102.

- Морено Я. Колиска психодрами. Заброцький М.М., Савиченко О.М., Тичина І.М. *Психологія особистості: навчальний посібник*. Житомир, 2014. С. 104-114.
- Маслоу А. Риси самоактуалізованої особистості. Заброцький М.М., Савиченко О.М., Тичина І.М. *Психологія особистості: навчальний посібник*. Житомир, 2014. С. 116-133.
- Франкл В. Основи логотерапії. Заброцький М.М., Савиченко О.М., Тичина І.М. *Психологія особистості: навчальний посібник*. Житомир, 2014. С. 136-146.

**Виконайте індивідуальне завдання (завдання за бажанням):**

- підготуйте узагальнені схеми до теорії особистості К.Роджерса та теорії особистості А.Маслоу
- складіть узагальнені схеми до таких теорій: теорія особистості К.Роджерса; теорія особистості А.Маслоу
- підберіть цитати з літературних джерел та приклади з життя відомих історичних осіб, літературних та кіногероїв, які ілюструють основні погляди представників гуманістичної психології

### Оцінювання

Види роботи	Критерії оцінювання
Тестові завдання	50 балів
Усна відповідь (обговорення теоретичних питань, першоджерел, участь у груповій роботі)	50 балів
Виконання індивідуального завдання за бажанням	додаткові 10 балів

### Література

#### Основна література

1. Віктор Франкл. Людина в пошуках справжнього сенсу. Психолог у концтаборі. Київ: Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2020. 160 с.
2. Заброцький, М.М. Психологія особистості [Текст] : навч. посіб. для вищ. навч. закл. / М.М. Заброцький, О. М. Савиченко, І. М. Тичина ; [рец.: С. Д. Максименко, Ю. М. Швалб] ; М-во освіти і науки України, Житомир. держ. ун-т ім. І. Франка. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2011. 276 с.
3. Закалик Г.М. та ін. Психологія розвитку та успіху особистості. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2019. 488 с.
4. Мітіна С. Психологія особистості: навч. посіб. / С. Мітіна. Київ: Літера-Київ, 2020. 274 с.
5. Титаренко Т. М. Сучасна психологія особистості [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Т. М. Титаренко. Київ: Каравела, 2013. 372 с.
6. Фурман А. А. Психологія особистості: ціннісно-орієнтаційний вимір [Текст] : монографія / А. А. Фурман. Одеса : Видавництво ОНПУ, 2016. 312 с.

#### Додаткова література

1. Актуальні проблеми психології [Текст] : зб. наук. пр. Т. 9 Ч. 4 Етнічна психологія. Історична психологія. Психолінгвістика / Ін-т психології ім. Г. С. Костюка АПН України. Київ : Інформаційно-аналітичне агентство, 2009. 460 с.
2. Варій М. Й. Психологія особистості [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / М. Й. Варій ; М-во освіти і науки України, Львів. держ. ун-т внутр. справ. Київ : Центр учб. л-ри, 2008. 591 с

3. Психологія особистості: Словник-довідник / За редакцією П.П. Горностая, Т.М. Титаренко. Київ: Рута, 2001. 320с.
4. Столяренко О. Б. Психологія особистості. Навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 280 с. URL: <https://filos.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/Psykholohia-osobystosti.-Stoliarenko-O.-B..pdf>
5. Шкраб'юк В. Духовна криза як чинник авітальної активності особистості. Збірник наукових праць: психологія. 2016. Випуск 21. С.71-78. URL: <https://journals.pnu.edu.ua/index.php/psp/article/view/3238/3675>

*Контрольні питання і завдання:*

1. Виділіть основні положення феноменологічної теорії особистості К. Роджерса. Назвіть структурні компоненти особистості за К. Роджерсом.
2. Дайте визначення поняттю «психодрама». Які сфери застосування цього методу психологічної допомоги?
3. Охарактеризуйте піраміду потреб за А. Маслоу.
4. Виділіть основні положення йоготерапії В. Франкла.

## ЗАВДАННЯ ДО ПІДСУМКОВОЇ МОДУЛЬНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ (МОДУЛЬ I)

*Умовою допуску до МКР є зарахування всіх видів робіт, передбачених програмою курсу.*

**I. Тестові завдання.** Максимальна кількість балів – 20.

**II. Теоретичні питання** (ті, які розглядалися протягом вивчення тем I модуля). Максимальна кількість балів – 30.

**III. Професійно-орієнтоване завдання.** Максимальна кількість балів – 50 (виконується до модульної контрольної роботи). Аналіз біографії відомої особистості з точки зору неофрейдистських теорій особистості (див. додаток 1).

### Критерії оцінювання МКР 1

Оцінка	<b>Вимоги до знань, умінь та навичок студентів. Досягнення програмних результатів навчання</b>
<b>Тестові завдання (max – 20 балів)</b>	
4 бали	Правильна відповідь на кожне тестове завдання
0 балів	Неправильна відповідь на тестове завдання
<b>Теоретичне завдання (max – 30 балів)</b>	
0-15 балів	Структурованість відповіді, наявність внутрішньої логіки у викладі матеріалу
16-20 балів	Повні та вичерпні визначення основних понять
21-30 балів	Опора на першоджерела, цитування основних ідей. Повнота відповіді, аналіз усіх аспектів проблеми
<b>Професійно-орієнтоване завдання (max – 50 балів)</b>	
0-30 балів	<ul style="list-style-type: none"> <li>– не дотримано всіх вимог до структури аналізу біографічних фактів</li> <li>– обґрунтування власних суджень наведено лише частково</li> <li>– не дотримано вимог до використання наукового стилю під час викладу матеріалу</li> <li>– допущено стилістичні та граматичні помилки</li> <li>– допущено помилки в оформленні бібліографії використаних джерел</li> </ul>
31-40 бали	<ul style="list-style-type: none"> <li>– загалом дотримано вимог до структури аналізу біографічних фактів</li> <li>– власні судження обґрунтовані</li> <li>– дотримано вимог до використання наукового стилю під час викладу матеріалу</li> <li>– допущено не велику кількість стилістичних та граматичних помилок</li> <li>– правильно оформлена бібліографія використаних джерел</li> </ul>
41-50 балів	<ul style="list-style-type: none"> <li>– дотримано всіх вимог до структури аналізу біографічних фактів</li> <li>– власні судження обґрунтовані</li> <li>– дотримано вимог до використання наукового стилю під час викладу матеріалу</li> <li>– відсутні стилістичні та граматичні помилки</li> <li>– правильно оформлена бібліографія використаних джерел</li> </ul>

## **ВІДПРАЦЮВАННЯ ПРОПУЩЕНИХ ЗАНЯТЬ У МОДУЛІ 1**

Відпрацьованими мають бути **всі** пропущені теми модуля 1.

До кожної теми практичного заняття у **плані вказані питання, основні поняття та завдання до самостійної роботи**. Відпрацювання всіх питань та завдань подаються на перевірку у письмовому (рукописному або друкованому вигляді) на електронну пошту викладача у відповідні терміни.

Обов'язково вказується використана література, на основі аналізу якої здобувач/здобувачка виконав/виконала роботу.

Критерії оцінювання виконаної роботи відповідають тим, які вказані після кожного практичного заняття.

---

## Модуль 2. БІХЕВІОРАЛЬНИЙ ТА ДИСПОЗИЦІЙНИЙ НАПРЯМКИ У ПЕРСОНОЛОГІЇ

---

### ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 8-10

#### Тема. БІХЕВІОРАЛЬНИЙ, КОГНІТИВНИЙ ТА СОЦІАЛЬНО-КОГНІТИВНИЙ НАПРЯМКИ У ПЕРСОНОЛОГІЇ

**Мета:** ознайомити студентів із загальнотеоретичними засадами біхевіорального та когнітивного напрямку в персонології.

**Професійна спрямованість:**

ПР 2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПР 3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

ПР 10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.

ПР 15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

**План:**

1. Соціально-когнітивна теорія особистості А. Бандури.
2. Теорія соціального наочіння Дж. Роттера.
3. Основні положення теорії особистісних конструктів Дж. Келлі.
4. Теорія «поля» К. Левіна.
5. Теорія когнітивного дисонансу Л. Фестінгера.

<b>Основні поняття</b>	<i>теорія соціально-когнітивного наочіння (А.Бандура, Дж.Роттер), взаємний детермінізм, підкріплення, зовнішнє підкріплення, непряме підкріплення, самопідкріплення, самоефективність, локус контролю, наочування через моделювання, потенціал поведінки, респондентна поведінка, оперантна поведінка, теорія особистісних конструктів Дж. Келлі, конструктивний альтернативізм, когнітивна складність-простота, особистісний конструкт, теорія „поля” К. Левіна, психологічний (життєвий) простір, рівень домагань, когнітивний дисонанс, дисонансний ефект</i>
------------------------	------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------

---

#### Завдання для самостійної роботи

---

- опрацюйте теоретичні питання
  - опрацюйте основні поняття
- 

#### 1. Опрацюйте першоджерела:

- Бандура А. Наочіння через відповідні наслідки. Заброцький М.М., Савиченко О.М., Тичина І.М. Психологія особистості: навчальний посібник. Житомир, 2014. С. 154-158.
  - Келлі Дж. Психологія особистісних конструктів. Заброцький М.М., Савиченко О.М., Тичина І.М. Психологія особистості: навчальний посібник. Житомир, 2014. С. 147-158.
  - Левін К. Топологія і теорія поля. Заброцький М.М., Савиченко О.М., Тичина І.М. Психологія особистості: навчальний посібник. Житомир, 2014. С. 165-171.
  - Фестінгер Л. Вступ до теорії когнітивного дисонансу. Заброцький М.М., Савиченко О.М., Тичина І.М. Психологія особистості: навчальний посібник. Житомир, 2014. С. 174-180.
-

**Виконайте індивідуальне завдання (за бажанням):**

- підберіть українські прислів'я, приказки, загадки тощо, які характеризують основні положення теорій особистості соціально-когнітивного напрямку;
- підберіть українські прислів'я, приказки, загадки тощо, які характеризують основні положення теорій особистості когнітивного напрямку.

**Оцінювання**

Види роботи	Критерії оцінювання
Тестові завдання	50 балів
Усна відповідь (обговорення теоретичних питань, першоджерел, участь у груповій роботі)	50 балів
Виконання індивідуального завдання за бажанням	додаткові 10 балів

**Література***Основна література*

1. Заброцький, М.М. Психологія особистості [Текст] : навч. посіб. для вищ. навч. закл. / М.М. Заброцький, О. М. Савиченко, І. М. Тичина ; [рец.: С. Д. Максименко, Ю. М. Швалб] ; М-во освіти і науки України, Житомир. держ. ун-т ім. І. Франка. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2011. 276 с.
2. Закалик Г.М. та ін. Психологія розвитку та успіху особистості. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2019. 488 с.
3. Мітіна С. Психологія особистості: навч. посіб. / С. Мітіна. Київ: Літера-Київ, 2020. 274 с.
4. Москалець В. Психологія особистості: навч. посіб. / Віктор Москалець. Київ: Центр навчальної літератури, 2017. 262 с.
5. Титаренко Т. М. Сучасна психологія особистості [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Т. М. Титаренко. Київ: Каравела, 2013. 372 с.

*Додаткова література*

1. Актуальні проблеми психології [Текст] : зб. наук. пр. Т. 9 Ч. 4 Етнічна психологія. Історична психологія. Психолінгвістика / Ін-т психології ім. Г. С. Костюка АПН України. Київ : Інформаційно-аналітичне агентство, 2009. 460 с.
2. Варій, М. Й. Психологія особистості [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / М. Й. Варій ; М-во освіти і науки України, Львів. держ. ун-т внутр. справ. Київ : Центр учб. л-ри, 2008. 591 с
3. Психологія особистості: Словник-довідник / За редакцією П.П. Горностая, Т.М. Титаренко. Київ: Рута, 2001. 320с.
4. Столяренко О. Б. Психологія особистості. Навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 280 с. URL: <https://filos.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/Psykhoholia-osobystosti.-Stoliarenko-O.-B..pdf>
5. Шкраб'юк В. Духовна криза як чинник авітальної активності особистості. Збірник наукових праць: психологія. 2016. Випуск 21. С.71-78. URL: <https://journals.pnu.edu.ua/index.php/psp/article/view/3238/3675>

*Контрольні питання і завдання:*

1. Проаналізуйте теоретичні положення соціально-когнітивної теорії особистості А. Бандури та теорії соціального наочіння Дж. Роттера.
2. Дайте визначення поняттю «конструкт».
3. Охарактеризуйте підхід Дж. Келлі до аналізу проблеми розвитку особистості.
4. Проаналізуйте експериментальні дослідження когнітивного дисонансу.

## ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 11-12

### Тема. ДИСПОЗИЦІЙНИЙ НАПРЯМОК У ПСИХОЛОГІЇ ОСОБИСТОСТІ

**Мета:** ознайомити студентів із загальнотеоретичними засадами диспозиційного напрямку в персонології.

#### **Професійна спрямованість:**

ПР 2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПР 3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

ПР 10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.

ПР 15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

#### *План:*

1. Життєвий шлях Р.Кеттелла.
2. Структурна теорія рис особистості Р. Кеттелла.
3. Теорія типів особистості Г. Айзенка.
4. Г. Олпорт і психологія індивідуальності.

<b>Основні поняття</b>	<i>структурна теорія рис особистості Р.Кеттелла, динамічна риса, вихідна риса, конституційна риса, поверхові риси</i>
------------------------	-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------

#### **Завдання для самостійної роботи**

опрацюйте теоретичні питання

опрацюйте основні поняття

#### **Виконайте індивідуальне завдання (за бажанням):**

- підберіть по 2 українські прислів'я або приказки для ілюстрації основних рис особистості за Р.Кеттеллом
- підберіть по 2 українські прислів'я або приказки для ілюстрації:
- рис психологічно зрілої особистості за Олпорттом;
- основних рис особистості за Г.Айзенком;
- опишіть біографічні передумови створення теорій особистості диспозиційного напрямку.

#### **Оцінювання**

<b>Види роботи</b>	<b>Критерії оцінювання</b>
Тестові завдання	50 балів
Усна відповідь (обговорення теоретичних питань, першоджерел, участь у груповій роботі)	50 балів
Виконання індивідуального завдання за бажанням	додаткові 10 балів

## Література

### Основна література

1. Заброцький, М.М. Психологія особистості [Текст] : навч. посіб. для вищ. навч. закл. / М.М. Заброцький, О. М. Савиченко, І. М. Тичина ; [рец.: С. Д. Максименко, Ю. М. Швалб] ; М-во освіти і науки України, Житомир. держ. ун-т ім. І. Франка. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2011. 276 с.
2. Закалик Г.М. та ін. Психологія розвитку та успіху особистості. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2019. 488 с.
3. Мітіна С. Психологія особистості: навч. посіб. / С. Мітіна. Київ: Літера-Київ, 2020. 274 с.
4. Москалець В. Психологія особистості: навч. посіб. / Віктор Москалець. Київ: Центр навчальної літератури, 2017. 262 с.
5. Титаренко Т. М. Сучасна психологія особистості [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Т. М. Титаренко. Київ: Каравела, 2013. 372 с.
6. Фурман А. А. Психологія особистості: ціннісно-орієнтаційний вимір [Текст] : монографія / А. А. Фурман. Одеса : Видавництво ОНПУ, 2016. 312 с.

### Додаткова література

1. Актуальні проблеми психології [Текст] : зб. наук. пр. Т. 9 Ч. 4 Етнічна психологія. Історична психологія. Психолінгвістика / Ін-т психології ім. Г. С. Костюка АПН України. Київ : Інформаційно-аналітичне агентство, 2009. 460 с.
2. Варій М. Й. Психологія особистості [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / М. Й. Варій ; М-во освіти і науки України, Львів. держ. ун-т внутр. справ. Київ : Центр учб. л-ри, 2008. 591 с
3. Психологія особистості: Словник-довідник / За редакцією П.П. Горностая, Т.М. Титаренко. Київ: Рута, 2001. 320с.
4. Столяренко О. Б. Психологія особистості. Навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 280 с. URL: <https://filos.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/Psykholohia-osobystosti.-Stoliarenko-O.-B..pdf>
5. Шкраб'юк В. Духовна криза як чинник авітальної активності особистості. Збірник наукових праць: психологія. 2016. Випуск 21. С.71-78. URL: <https://journals.pnu.edu.ua/index.php/psp/article/view/3238/3675>

### Контрольні питання і завдання:

1. Проаналізуйте біографічні передумови створення структурної теорії рис Р. Кеттела.
2. Які типи особистості виділяв Г. Айзенк ?
3. Охарактеризуйте основні положення психології індивідуальності Г. Олпорта.

## ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ №13-14

### Тема. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ТЕОРІЙ ОСОБИСТОСТІ

**Мета:** розвинути навички порівняльного аналізу основних положень теорій особистості.

#### **Професійна спрямованість:**

ПР 3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

ПР 4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.

ПР 10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.

#### **План:**

1. Аналіз уявлень персонологів про ядро особистості.
2. Теоретичний аналіз підходів до периферії особистості.
3. Аналіз розбіжностей у теоріях особистості в поглядах на психологічні феномени та у визначенні понять.

<b>Основні поняття</b>	<i>ядро особистості, периферія особистості</i>
------------------------	------------------------------------------------

### Завдання для самостійної роботи

опрацюйте теоретичні питання

опрацюйте основні поняття

#### Виконайте індивідуальне завдання:

За матеріалами посібника (Заброцький, М.М. Психологія особистості [Текст] : навч. посіб. для вищ. навч. закл. / М.М. Заброцький, О. М. Савиченко, І. М. Тичина ; [рец.: С. Д. Максименко, Ю. М. Швалб] ; М-во освіти і науки України, Житомир. держ. ун-т ім. І. Франка. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2011. 276 с.) складіть порівняльну характеристику окремих теорій особистості за схемою:

Автор теорії	Назва теорії	Ядро особистості	Понятійний апарат теорії особистості	Периферія особистості	Розвиток особистості
<b>А. Бандура</b>					
<b>Дж. Келлі</b>					
<b>Р. Кеттел</b>					
<b>Г. Олпорт</b>					

### Оцінювання

Види роботи	Критерії оцінювання
Усна відповідь (обговорення теоретичних питань, обговорення порівняльних характеристик теорій особистості, участь у груповій роботі)	100 балів

### Література

#### Основна література

1. Заброцький, М.М. Психологія особистості [Текст] : навч. посіб. для вищ. навч. закл. / М.М. Заброцький, О. М. Савиченко, І. М. Тичина ; [рец.: С. Д. Максименко, Ю. М. Швалб] ; М-во освіти і науки України, Житомир. держ. ун-т ім. І. Франка. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2011. 276 с.
2. Мітіна С. Психологія особистості: навч. посіб. / С. Мітіна. Київ: Літера-Київ, 2020. 274 с.
3. Москалець В. Психологія особистості: навч. посіб. / Віктор Москалець. Київ: Центр навчальної літератури, 2017. 262 с.

#### Додаткова література

1. Варій М. Й. Психологія особистості [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / М. Й. Варій ; М-во освіти і науки України, Львів. держ. ун-т внутр. справ. Київ : Центр учб. л-ри, 2008. 591 с
2. Психологія особистості: Словник-довідник / За редакцією П.П. Горностая, Т.М. Титаренко. Київ: Рута, 2001. 320с.
3. Столяренко О. Б. Психологія особистості. Навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 280 с. URL: <https://filos.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/Psykholohia-osobystosti.-Stoliarenko-O.-B..pdf>

*Контрольні питання і завдання:*

1. Проаналізуйте уявлення персонологів про ядро особистості.
2. Проаналізуйте розбіжності у теоріях особистості в поглядах на психологічні феномени та у визначенні понять.

## ЗАВДАННЯ ДО ПІДСУМКОВОЇ МОДУЛЬНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ (МОДУЛЬ II)

Умовою допуску до МКР є зарахування всіх видів робіт, передбачених програмою курсу.

**I. Тестові завдання.** Максимальна кількість балів – 50.

**II. Теоретичні питання** (ті, які розглядалися протягом вивчення тем II модуля). Максимальна кількість балів – 50.

### Критерії оцінювання МКР 2

Оцінка	Вимоги до знань, умінь та навичок студентів. Досягнення програмних результатів навчання
<b>Тестові завдання (max – 50 балів)</b>	
10 балів	Правильна відповідь на кожне тестове завдання
0 балів	Неправильна відповідь на тестове завдання
<b>Теоретичне завдання</b> (передбачає вміння виокремлювати та пояснювати основні положення теорій особистості; вміння співвідносити теоретичні положення теорій особистості із їх практичним застосуванням у майбутній професійній діяльності; вміння виокремлювати ті положення теорій особистості, які потребують доказовості) <b>(max – 50 балів)</b>	
0-12 балів	Основні положення теорії описані лише частково; не виокремлені ті положення теорії, які можна використати у практичній роботі психолога, відсутні приклади; критичний аналіз теорії (виокремлення тих положень теорії, які потребують доказовості) відсутній. Відповідь містить стилістичні та граматичні помилки.
13-24 балів	Загалом описані основні положення теорії; частково виокремлені ті положення теорії, які можна використати у практичній роботі психолога, відсутні приклади; критичний аналіз теорії (виокремлення тих положень теорії, які потребують доказовості) відсутній. Відсутні стилістичні та граматичні помилки.
25-36 бали	Загалом описані основні положення теорії; виокремлені ті положення теорії, які можна використати у практичній роботі психолога, наведені приклади; частково представлений критичний аналіз теорії (виокремлення тих положень теорії, які потребують доказовості). Відсутні стилістичні та граматичні помилки.
37-50 балів	У повній мірі описані основні положення теорії; виокремлені ті положення теорії, які можна використати у практичній роботі психолога, наведені приклади; на належному рівні представлений критичний аналіз теорії (виокремлення тих положень теорії, які потребують доказовості). Відсутні стилістичні та граматичні помилки.

## **ВІДПРАЦЮВАННЯ ПРОПУЩЕНИХ ЗАНЯТЬ У МОДУЛІ 2**

Відпрацьованими мають бути **всі** пропущені теми модуля 2.

До кожної теми практичного заняття у **плані вказані питання, основні поняття та завдання до самостійної роботи**. Відпрацювання всіх питань та завдань подаються на перевірку у письмовому (рукописному або друкованому вигляді) на електронну пошту викладача у відповідні терміни.

Обов'язково вказується використана література, на основі аналізу якої здобувач/здобувачка виконав/виконала роботу.

Критерії оцінювання виконаної роботи відповідають тим, які вказані після кожного практичного заняття.

## ВИМОГИ ДО ЕКЗАМЕНУ

- Володіння теоретичним та практичним матеріалом із усіх тем освітньої компоненти.
- Виконання всіх обов'язкових завдань, передбачених робочою програмою та методичними рекомендаціями.
- Вчасно (у терміни, озвучені викладачем) відпрацьовані всі пропущені заняття модуля 1 і модуля 2.

**Підсумкова оцінка з вивчених модулів розраховується:**

№ модулю	М% <sub>n</sub> (відсоткове значення модулю освітньої компоненти)
Модуль 1	М% <sub>1</sub> = 50%
Модуль 2	М% <sub>2</sub> = 50%
Сума	100

### ЕКЗАМЕН

Оскільки формою підсумкового контролю освітньої компоненти є екзамен, то здобувачі вищої освіти, в яких підсумкова оцінка з вивчених модулів (ПОМ) за семестр становить **60 і більше балів (мінімальний бал за всі теми та модульні контрольні роботи має бути 60, а також здобувач / здобувачка не мають великої кількості пропущених занять)**, мають право не складати екзамен. У такому разі підсумкова оцінка з вивчених модулів (ПОМ) = Екзаменаційній оцінці (ЕО) = Підсумковій оцінці (ПО).

$$ПОМ = ЕО = ПО$$

У випадку складання екзамену підсумкова оцінка (ПО) визначається як середнє арифметичне балів підсумкової оцінки з вивчених модулів (ПОМ) та екзаменаційної оцінки (ЕО).

$$ПО = (ПОМ + ЕО) / 2$$

### Структура екзаменаційного білета

Екзаменаційний білет включає два види завдань.

#### I. Тестове завдання (максимальна кількість балів - 50).

Приклад тестового завдання:

*Набута потреба людини отримати прийняття, повагу та любов від значимих людей зі свого оточення (за К. Роджерсом) – це:*

- а) зумовлена позитивна увага;
- б) потреба в позитивній увазі;
- в) безумовна позитивна увага;
- г) тенденція актуалізації.

**II. Теоретичне завдання** (максимальна кількість балів - 50). Теоретичне завдання передбачає вміння виокремлювати та пояснювати основні положення теорій особистості; вміння співвідносити теоретичні положення теорій особистості із їх практичним застосуванням у майбутній професійній діяльності; вміння виокремлювати ті положення теорій особистості, які потребують доказовості.

## ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Загальні характеристики теорій особистості.
2. Компоненти теорій особистості.
3. Критерії оцінки теорій особистості.
4. Основні положення, що стосуються природи людини.
5. Структура опису теорій особистості.

6. Основні поняття теорії З. Фрейда.
7. Рівні свідомості та структура особистості.
8. Розвиток особистості у психоаналітичній теорії.
9. Оцінка і критика теорії особистості З.Фрейда. Індивідуальна психологія А. Адлера.
10. Аналітична психологія К. Юнга.
11. Гуманістичний психоаналіз Е. Фромма.
12. Соціокультурна теорія особистості К. Хорні.
13. Дитячий психоаналіз у роботах А. Фрейд.
14. Епігенетична теорія Е. Еріксона.
15. Феноменологічна теорія особистості К. Роджерса.
16. Психодрама. Я. Морено.
17. Теорія самоактуалізації А. Маслоу.
18. Логотерапія В. Франкла.
19. Когнітивна теорія особистості. Теорія особистісних конструктів Дж. Келлі.
20. Соціально-когнітивна теорія особистості А. Бандури.
21. Теорія соціального научіння Дж. Роттера.
22. Теорія «поля» К. Левіна .
23. Теорія когнітивного дисонансу Л. Фестінгера.
24. Структурна теорія рис особистості. Р. Кеттелла.
25. Теорія типів особистості Г. Айзенка
26. Г. Олпорт і психологія індивідуальності.

## Список рекомендованих джерел та літератури

### Основна:

1. Актуальні проблеми психології розвитку особистості: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (12-15 травня 2023 року). Київ: Український державний університет імені Михайла Драгоманова, 2023. 133 с. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/41110/Aktualni%20problemy%20psykholohii%20rozvytku%20osobystosti.pdf?sequence=1>
2. Віктор Франкл. Людина в пошуках справжнього сенсу. Психолог у концтаборі. Київ: Книжковий клуб "Клуб Сімейного Дозвілля", 2020. 160 с.
3. Заброцький, М.М. Психологія особистості [Текст] : навч. посіб. для вищ. навч. закл. / М.М. Заброцький, О. М. Савиченко, І. М. Тичина ; [рец.: С. Д. Максименко, Ю. М. Швалб] ; М-во освіти і науки України, Житомир. держ. ун-т ім. І. Франка. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2011. 276 с.
4. Закалик Г.М. та ін. Психологія розвитку та успіху особистості. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2019. 488 с.
5. Мітіна С. Психологія особистості: навч. посіб. / С. Мітіна. Київ: Літера-Київ, 2020. 274 с.
6. Москалець В. П. Психологія особистості [текст] підручник, 3-тє вид., перероб., доповн. / В. П. Москалець. Київ: Видавництво Ліра-К, 2020. 364 с. URL: <https://lira-k.com.ua/preview/12676.pdf>.
7. Науковий психологічний журнал «Психологія і особистість». URL: <http://psychpersonality.pnpu.edu.ua/about>
8. Папуча М.В. Проблема розвитку в психології особистості : навч. посібн. / М. В. Папуча, М. М. Наконечна. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2018. 52 с. URL: [http://www.ndu.edu.ua/storage/2021/zahal\\_psy\\_lib/54\\_Papucha\\_Problema\\_rozvytku.pdf](http://www.ndu.edu.ua/storage/2021/zahal_psy_lib/54_Papucha_Problema_rozvytku.pdf).
9. Пенькова О.І. Цінності як умова морального становлення особистості. *Актуальні проблеми практичної психології* [зб. наук. праць / ред. кол. І.В. Шапошникова, Н.І. Тавровецька та ін.], - Херсон: ПП Вишемирський В.С., 2014. С. 158-166. <http://lib.iitta.gov.ua/5046/>
10. Психологія і особистість: науковий теоретико-методологічний і прикладний психологічний журнал. URL: <http://psychpersonality.pnpu.edu.ua/>
11. Психологія життєтворення особистості в сучасному світі [Текст] : монографія / Ін-т соц. та політ. психології НАПН України. Київ : Міленіум, 2016. 320 с.
12. Розуміння та інтерпретація життєвого досвіду як чинник розвитку особистості [Текст] : монографія / Нац. акад. пед. наук України, Ін-т психології ім. Г. С. Костюка ; за ред. Н. В. Чепелевої. Київ ; Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2013. 275 с.
13. Соціокультурні детермінанти розвитку психології особистості в Україні: монографія. / В. В. Турбан, Л. З. Сердюк, В. В. Москаленко та ін.; за наук. ред. В. В. Турбан. Київ: Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2023, 296 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/737925>
14. Столяренко О. Б. Психологія особистості [Текст] : навч. посіб. / О. Б. Столяренко ; М-во освіти і науки молоді та спорту України, Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка. Кам'янець-Поділ. : Медобори-2006, 2012. 219 с. URL: <https://filos.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/Psykholohia-osobystosti.-Stoliarenko-O.-V..pdf>
15. Титаренко Т. М. Сучасна психологія особистості [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Т. М. Титаренко. Київ: Каравела, 2013. 372 с.
16. Фурман А. А. Психологія особистості: ціннісно-орієнтаційний вимір [Текст] : монографія / А. А. Фурман. Одеса : Видавництво ОНПУ, 2016. 312 с.

17. Шкраб'юк В. Духовна криза як чинник авітальної активності особистості. *Збірник наукових праць: психологія*. 2016. Випуск 21. С.71-78. URL: <https://journals.pnu.edu.ua/index.php/psp/article/view/3238/3675>

**Додаткова:**

1. Актуальні проблеми психології [Текст] : зб. наук. пр. Т. 9 Ч. 4 Етнічна психологія. Історична психологія. Психолінгвістика / Ін-т психології ім. Г. С. Костюка АПН України. Київ : Інформаційно-аналітичне агентство, 2009. 460 с.
2. Варій, М. Й. Психологія особистості [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / М. Й. Варій ; М-во освіти і науки України, Львів. держ. ун-т внутр. справ. Київ : Центр учб. л-ри, 2008. 591 с.
3. Життєва компетентність особистості: від теорії до практики [Текст] : наук.-метод. посіб. / Ін-т пед. АПН України, Наук.-метод. центр середньої освіти МОН України [та ін.]. Запоріжжя : Центріон, 2005. 633 с.
4. Заброцький М.М., Савиченко О.М., Тичина І.М. Психологія особистості: навчальний посібник. Житомир, 2005. 206 с.
5. Левчук Л.Т. Психоаналіз: історія, теорія, мистецька практика: Навч. Посібник. Київ: Либідь, 2002. 255с.
6. Леонтьєва І. В. Теорія особистості О.Ф. Лазурського. *Педагогіка і психологія. Вісн. НАПН України*. Pedagogics and psychology. Newsletter of the NAPS of Ukraine : наук.-теорет. та інформ. вісн. Нац. акад. пед. наук України. 2014. №1. С. 80-87.
7. Ліфарєва, Н. В. Психологія особистості [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Н.В. Ліфарєва ; Дніпропетров. ун-т економіки та права. Київ : Центр навч. л-ри, 2003. 237 с.
8. Психологія особистості: науковий теоретико-методологічний і прикладний психологічний журнал  
<https://scholar.google.com.ua/citations?user=cJrDUvoAAAAJ&hl=ru>
9. Психологія особистості: Словник-довідник / За редакцією П.П. Горностая, Т.М. Титаренко. Київ: Рута, 2001. 320с.
10. Психологія особистості: Хрестоматія: Навч. посіб./ О.Б.Мельничук, Р.Ф.Пасічняк, Л.М.Вольнова та ін. Київ: . НПУ імені М.П.Драгоманова, 2009. 532 с. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/15237/5/Textbook.pdf>
11. Психологія особистості: навч. посібник : тексти і методики / уклад. : Л. К. Велитченко, О. М. Цільмак ; Південноукраїнський державний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського; Одеський державний університет внутрішніх справ. Одеса: Букаєв Вадим Вікторович, 2008 . 212 с.
12. Роменець В.А. Історія психології. Київ: Вища школа, 1978.
13. Столяренко О. Б. Психологія особистості. Навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 280 с. URL: <https://filos.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/Psykholohia-osobystosti.-Stoliarenko-O.-B..pdf>

**Інтернет ресурси:**

1. Бібліотека Житомирського державного університету імені Івана Франка: режим доступу. URL: <http://library.zu.edu.ua/>
2. Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського: режим доступу. URL: <http://nbuv.gov.ua/node/554>
3. Режим доступу до англomовних періодичних видань. URL: <https://academicjournals.org/>
4. Ресурс для пошуку результатів досліджень відкритого доступу з репозиторіїв і журналів. URL: <https://core.ac.uk/search>
5. American Psychological Association. URL: <https://www.apadivisions.org/division-3/publications/journals>

### ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТУ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ВИКОНАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНОГО ЗАВДАННЯ

#### Зразок оформлення титульної сторінки звіту

<p style="text-align: center;"><b>ЗВІТ</b></p> <p style="text-align: center;">за темою «Основні положення неофрейдистських теорій особистості»</p> <p style="text-align: center;">студентки/студента __Бд-Психологія групи</p> <p style="text-align: center;">спеціальності С4 Психологія</p> <p style="text-align: center;">денної форми навчання</p> <p style="text-align: center;">соціально-психологічного факультету</p> <p style="text-align: center;">ПІБ</p>
----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------

#### Інструкція до виконання

Для аналізу біографічних даних використовуємо основні положення неофрейдистських теорій особистості (А. Адлер, К. Юнг).

На основі індивідуальної психології А. Адлера аналізуємо, до якого особистісного типу (керуючого, беручого, уникаючого чи соціально-корисного) можна віднести відому особистість. Також прослідковуємо біографічні факти, які можуть слугувати ілюстрацією комплексу неповноцінності, відмічаємо форми його компенсації.

За теорією К. Юнга аналізуємо его-спрямованість особистості (екстраверсія / інтроверсія).

У таблиці 1 представлено зразок структурованого аналізу біографічних фактів.

## Структура аналізу біографічних фактів

Критерії для аналізу	Опис та обґрунтування
Чия біографія аналізується	
Особистісний тип за А. Адлером	
Опис біографічних фактів, що ілюструють виокремлений особистісний тип за А. Адлером	
Опис біографічних фактів, що ілюструють комплекс неповноцінності за А. Адлером	
Опис біографічних фактів, що ілюструють форму компенсації комплексу неповноцінності за А. Адлером	
Опис біографічних фактів, що ілюструють его-спрямованість особистості (екстраверсія / інтроверсія) за К. Юнгом	
Узагальнення	

## Список використаних джерел та літератури

1. Адлер А. Порятунк людства за допомогою психології. *Психологія особистості*: навчальний посібник / М.М. Заброцький, О.М. Савиченко, І.М. Тичина. Житомир, 2014. С. 48-52.
2. Юнг К. Поняття колективного несвідомого *Психологія особистості*: навчальний посібник / М.М. Заброцький, О.М. Савиченко, І.М. Тичина. Житомир, 2014. С. 53-61.
3. ....